

UDK: 372.873
Pregledni članak
Priljeno: 4. 9. 2008.

ZNAČENJE UDŽBENIKA U NASTAVI LIKOVNE KULTURE U VIŠIM RAZREDIMA OSNOVNE ŠKOLE

Mr. sc. Dunja Pivac, viša predavačica

Umjetnička akademija Sveučilišta u Splitu

Sažetak *Od školske godine 2006./07. udžbenik prvi put postaje obvezatan i za nastavni predmet likovna kultura u višim razredima osnovne škole (od 5. do 8. razreda) u Republici Hrvatskoj. Pojava i primjena udžbenika likovne kulture promiče ciljeve nacionalnog kurikulumu i potiče razvitak učeničkih postignuća i kompetencija, tj. utječe na realizaciju predmetnog kurikulumu, na organizaciju učenja, na uloge učenika i učitelja te na ustrojstvo cjelokupnog rada u školi. Unatoč uobičajenom, tradicionalnom pristupu primjeni udžbenika i u nastavi likovne kulture, očekuje se da uvođenje i uporaba udžbenika u nastavi spomenutog nastavnog predmeta na početku 21. stoljeća pridonese unaprjeđenju odgojno-obrazovnog procesa s gledišta suvremenih, poglavito psiholoških, pedagoških i didaktičkih spoznaja te realizaciji različitih nastavnih metoda, oblika i strategija, poznatih pod zajedničkim nazivom **otvorena nastava**.*

Ključne riječi: *udžbenik, nastava likovne kulture, učenje, otvorena nastava.*

1. Uvod

Od školske godine 2006./07. udžbenik prvi put postaje obvezatan i za nastavni predmet *likovna kultura* u višim razredima osnovne škole (od 5. do 8. razreda)¹ u Republici Hrvatskoj.

¹ Iako se udžbenici za likovnu kulturu primjenjuju i u nižim razredima osnovne škole (od 1. do 4. razreda), dakle u razrednoj nastavi, oni nisu predmet rasprave u ovom prilogu. Budući da se autorica ovoga priloga u svojem sveučilišnom radu poglavito bavi metodičkim osposobljavanjem budućih magistara likovne kulture i likovne umjetnosti, kojima je jedna od temeljnih kompetencija organizacija i izvedba nastave likovne kulture u višim razredima osnovne škole, tj. u predmetnoj nastavi, cilj ovoga priloga ogleda se u sintezi znanstvenih spoznaja i stručnih iskustava usmjerenih na unaprjeđivanje odgojno-obrazovnog procesa s aspekta implementacije udžbenika u predmetnoj nastavi likovne kulture.

Pojavom udžbenika nastavni predmet *likovna kultura* dobiva na vrijednosti u spoznajnom, obrazovnom, odgojnom i stručnom značenju te se izjednačava s drugim nastavnim predmetima u kojima se već desetljećima primjenjuju različiti udžbenici.

Primjena udžbenika u nastavi likovne kulture važna je inovacija i trebala bi pridonijeti osuvremenjivanju i kvalitativnom poboljšavanju odgojno-obrazovnog procesa, odnosno realiziranju kurikulumskih ciljeva spomenutog nastavnog predmeta.

Pojava i primjena udžbenika utječe na realizaciju predmetnog kurikuluma, na organizaciju učenja, tj. nastavni proces, na uloge učenika i učitelja te na ustrojstvo cjelokupnog rada u školi.

Očekuje se da uvođenje i primjena udžbenika u nastavi likovne kulture na početku 21. stoljeća pridonese unaprjeđenju odgojno-obrazovnog procesa s gledišta suvremenih, poglavito psiholoških, pedagoških i didaktičkih spoznaja, te realizaciji različitih nastavnih metoda, oblika i strategija poznatih pod zajedničkim nazivom otvorena nastava.

2. Udžbenik likovne kulture za više razrede osnovne škole

Uvođenju obvezatnog udžbenika likovne kulture u više razrede osnovne škole prethodilo je razdoblje od nekoliko godina u kojemu su neki autori pripremili preteče današnjih udžbenika (radne listiće, priručnike za učitelje, priručnike za učenike, likovne mape) i tako donekle senzibilizirali učitelje, učenike i širu javnost za potrebu i primjenu udžbenika u nastavi likovne kulture.

Tijekom vremena spomenuti su udžbenici sadržajno i koncepcijski izmijenjeni te su danas, uz neke nove, prva generacija odobrenih, obvezatnih i uglavnom usporednih² udžbenika u Republici Hrvatskoj.

Današnji udžbenici likovne kulture temelje se na novom nastavnom planu i programu,³ odnosno na kurikulumu koji je proizišao iz Hrvatskog nacionalnog obrazovnog standarda, a djelomice su različiti po autorskim stilovima, tj. konceptima, te po metodičkom instrumentariju.⁴

² Između današnjih četiriju odobrenih udžbenika likovne kulture za više razrede osnovne škole, čiji su autori E. R. Tanay, M. Huzjak i S. Živković, A. Šobat te I. Devernay Cimić i G. Košćec, nema značajno različitog metodološko-metodičkog pristupa objašnjavanju i učenju nastavnih sadržaja. Stoga su to uglavnom usporedni, a ne alternativni udžbenici.

³ Nastavni plan i program za osnovnu školu (2006), Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske.

⁴ Pojam *metodički instrumentarij* podrazumijeva svojevrsni didaktički vodič kroz osnovni tekst udžbenika i znak je da je ta knjiga namijenjena učenju, odnosno nastavi. Metodički instrumentarij obuhvaća pitanja, zadatke, upute i razne vizualne i auditivne prezentacije pojedinih

Prema didaktičko-metodičkoj koncepciji svi današnji udžbenici likovne kulture mogu se ubrojiti u radno-razgranate, a neki bi pripadali tipu radno-razgranatog udžbenika s multimedijским sklopom.⁵

Unatoč razlikama u metodičkim pristupima i oblikovanju, današnji udžbenici likovne kulture uvelike osiguravaju realizaciju različitih oblika otvorene nastave.

3. Udžbenik likovne kulture i nacionalni kurikulum

Nacionalni kurikulum je ključni dokument cjelokupne odgojno-obrazovne politike neke zemlje. Sustavni rad na podizanju kvalitete odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj određen je kao glavni cilj i načelo hrvatske odgojno-obrazovne politike.⁶

Republika Hrvatska pristupila je izradi nacionalnog kurikuluma kroz nekoliko etapa: prvu je činila izrada kataloga znanja, sposobnosti i vještina za sve nastavne predmete u osnovnoj školi tijekom 2003. godine radi rasterećenja učenika od nepotrebnih, zastarjelih i preteških sadržaja, što je Ministarstvo postavilo kao jednu od prioritetnih zadaća. To znači da se katalogom znanja iz likovne kulture pokušalo reprogramirati tadašnji predmetni kurikulum svojevrsnim kurikulskim pristupom prebacujući težište s definiranja *inputa* likovnog odgoja i obrazovanja u njegov *output*.

U drugoj etapi, tijekom 2006. godine, metodološki i sadržajno revidiran katalog znanja iz likovne kulture postao je odgojno-obrazovni standard nastavnog predmeta *likovna kultura* u osnovnoj školi. Katalog znanja iz likovne kulture bio je ishodište za izradu nacionalnog obrazovnog standarda za umjetničko i estetsko područje te važan doprinos novom kurikulumu vizualno-likovnog odgoja i obrazovanja (Pivac, 2007.). To je originalni hrvatski put prema stvaranju Okvira nacionalnog kurikuluma unatoč tome što mu je smjer suprotan od uobičajenog u svjetskoj odgojno-obrazovnoj teoriji i praksi.

činjenica, uzročno-posljedičnih odnosa i misaonih procedura koje prate osnovni tekst u udžbeniku i time određenu pojavu ili problem objašnjavaju, a učeniku omogućuju pravilnu spoznaju i brže učenje (Bežen, 2003.). U udžbenicima likovne kulture neki se autori koriste navigacijskim ikonama koje imaju ova značenja: pogledaj, pretraži i provjeri, promisli, upamti, izrazi i nacrtaj, budi kreativan, uporabi radnu bilježnicu. Većina autora koristi s navigacijskim pojmovima poput: promotri i uoči, dosad smo naučili, prouči i opiši, istraži, otkrij, vježba, naučili smo, pronađi razliku, zadatak, stvaraj, vrjednuj, zapamti.

⁵ Uz svaki od temeljnih udžbenika za likovnu kulturu izdaje se radna likovna mapa, a neke udžbenike prate radni prilozi, radna bilježnica te odabrani sadržaji na CD-u.

⁶ Strategija za izradbu i razvoj nacionalnog kurikuluma za predškolski odgoj, opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje, 2007., Zagreb, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske, str. 9.

Tijekom 2007. godine osmišljena je Strategija za izradbu i razvoj nacionalnog kurikulumu kao razvojnog dokumenta koji sadrži prijedloge smjernica i načina osuvremenjivanja, unaprjeđenja i kvalitativnog poboljšavanja odgoja i obrazovanja u hrvatskome društvenom kontekstu i prijedloge osiguravanja kvalitetnoga sustava školstva na predškolskoj, općeobvezatnoj i srednjoškolskoj razini.⁷

Među navedenim ciljevima Strategije za izradbu i razvoj nacionalnog kurikulumu posebno se ističe unaprjeđivanje kvalitete odgojno-obrazovne djelatnosti/procesa, tj. kvalitete poučavanja i učenja.⁸ Kao posebni ciljevi nacionalnog kurikulumu koji su usmjereni na razvitak učeničkih kompetencija među ostalim se navode cjeloživotno učenje i obrazovanje te očuvanje vlastite povijesno-kulturne baštine i razvitak nacionalne kulture.⁹

Nacionalni kurikulum predviđa i očekivana odgojno-obrazovna postignuća (ishode) učenika nakon završetka općeg obvezatnog obrazovanja, a spomenut ćemo ona koja se mogu poticati, razvijati i unaprjeđivati u suvremeno koncipiranoj nastavi likovne kulture: razvijene kreativne sposobnosti, razvijena sposobnost kritičkog mišljenja i sposobnost rješavanja problema, razvijena temeljna znanja i pozitivno gledište o umjetničkom stvaralaštvu i izražavanju, razvijena temeljna znanja i pozitivan odnos prema vlastitoj kulturi i kulturi drugih naroda, razvijene socijalne kompetencije, osposobljenost za samoorganizirano učenje, razvijeno samopouzdanje, samopoštovanje i svijest o vlastitim sposobnostima, razvijena svijest o potrebi očuvanja prirode i zaštite okoliša.¹⁰

Udžbenik likovne kulture promiče ciljeve nacionalnog kurikulumu i potiče razvitak učeničkih postignuća i kompetencija. Zadaća kurikulumu je povezivanje sadržaja u udžbenicima s obzirom na postavljene opće ciljeve odgoja i obrazovanja. Stoga je i udžbenik likovne kulture graditelj kurikulumu, a u njegovoj prikladnoj primjeni trebao bi se očitovati njegov doprinos osuvremenjivanju nastave likovne kulture. Ali, sâm za sebe, udžbenik je pasivno sredstvo. Uz frontalni oblik nastave, koji je obilježje tradicionalne škole, udžbenik još ne postaje sredstvo koje potiče učenike na aktivnost.

⁷ Strategija za izradbu i razvoj nacionalnog kurikulumu za predškolski odgoj, opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje, 2007., Zagreb, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske, str. 9.

⁸ Ibidem, str. 11.

⁹ Ibidem, str. 17.

¹⁰ Ibidem, str. 17.

4. Udžbenik i suvremena nastava likovne kulture

Udžbenik kao temeljno obrazovno i nastavno sredstvo sadrži sustavno obrađene sadržaje najsuvremenijih znanstvenih i umjetničkih područja, diferencirane prema razvojnim, intelektualnim i psihotjelesnim sposobnostima učenika, kategorizirane prema razredima ili obrazovnim ciklusima i programski podijeljene prema odgojno-obrazovnim područjima i nastavnim predmetima (Žužul, 2007.).

Tradicionalni pristup udžbeniku i njegovom mjestu u nastavi određuje udžbenik kao izvor znanja, kao nastavno sredstvo i pomagalo te ističe primjenu udžbenika kao nastavne metode. Sva tri navedena aspekta uporabe i primjene udžbenika realiziraju se u nastavi svih nastavnih predmeta i danas. Stoga je tradicionalni pristup primjeni udžbenika očekivan i u nastavi likovne kulture.

No suvremena nastava, pa i nastava likovne kulture, koja teži biti inovativna i prevladati jednostranosti tradicionalne frontalne nastave, nastoji se realizirati u oblicima otvorene nastave koja promiče novu kulturu učenja i poučavanja utemeljenu na suvremenim znanstvenim spoznajama humanističke psihologije, novih neurobioloških istraživanja mozga, poštivanju višestrukih inteligencija (Gardner, 2006.), prihvaćanju različitih putova i stilova učenja (Gardner, 2005.), na istraživanju kreativnosti itd.

Pod pojmom *otvorenost nastave* najčešće se podrazumijeva humanistički pristup, otvorena nastava, akcijska nastava, iskustvena nastava i učeniku okrenuta nastava. Navedeni pojmovi “određuju nastavu koja se oslanja na iskustvo učenika, na kojem se temelji nastvom potaknuto njegovo djelovanje. To se djelovanje oplođuje novim spoznajama, novim učenikovim konstruiranim znanjem, što se u konačnici razumijeva kao integrativno učenje” (Jurić, 2004., 55).

“Otvorena nastava je često upotrebljavani pedagoški, didaktički i metodički termin, koji po pravilu upućuje na težnju modernom obrazovanju, usmjerenost na mogućnosti, potrebe, interese i prava učenika, na povezanost škole i života, na aktivnosudjelujuće oblike učenja, samoodređenje pojedinca” (Bašić, 2006., 21).

Wulf Wallrabenstein, jedan od najpoznatijih zagovornika otvorene nastave, definira je ovako: “Otvorena nastava je skupni pojam za različite reformske pokušaje u mnogobrojnim oblicima sadržajnog, metodičkog i organizacijskog otvaranja s ciljem promijenjenog ophođenja s učenicima na osnovi promijenjenog pojma učenja” (Bašić, 2006., 22—23, prema W. Wallrabenstein).

Iz tako shvaćene otvorene nastave proizlaze ove dimenzije “otvaranja”:

- sadržajna dimenzija: podrazumijeva otvaranje za svijet učeničkog iskustva, ali i ostvarivanje novih i različitih vrsta iskustava u nastavi;

- metodička dimenzija: obuhvaća otvaranje za sudjelovanje učenika u oblikovanju i planiranju nastave;
- organizacijska dimenzija: obuhvaća otvaranje u mnogostrukim organizacijskim oblicima učenja, unutar i izvan škole (Bašić, 2006.).

Otvaranje prema učeniku znači otvaranje škole prema unutra. Zato otvaranje nastave počinje izborom učenikova puta učenja; učitelj i sadržaj moraju slijediti učenikov način učenja, a ne obratno. To je bit nove filozofije učenja.

“Na učenika usmjerena nastava samo je ona nastava koja mu omogućuje izbor vlastitog puta učenja, korištenje raznim kanalima učenja, stvaranje vlastitog stila. U tom je smislu metodičko otvaranje temeljni uvjet za kvalitativno otvaranje. Ono se temelji na konstruktivističkom¹¹ i psihološkom shvaćanju učenja kao (samo)aktivnog procesa” (Bašić, 2006., 27).

Oni učitelji likovne kulture koji nastoje prevladati jednostranosti tradicionalne frontalne nastave likovne kulture, koja se u praksi najčešće očituje u zadanju likovnog zadatka i približava likovnom diktatu, zapitat će se: mogu li udžbenici podržati otvorenost nastave likovne kulture?

Smatramo da današnji, odobreni udžbenici likovne kulture po svojoj formi, sadržaju i metodičkim konceptima — metodičkom instrumentariju idu u prilog ostvarivanju različitih aspekata otvorene nastave od kojih su najvažniji: istraživačko učenje u smislu razvitka učeničkih kompetencija, projektni oblici nastave, suradnički oblici učenja uz integriranje nastavnih sadržaja na temelju strukturalnih korelacija.

5. Metodičke inovacije u realizaciji kurikuluma vizualno-likovnog odgoja i obrazovanja

Uvođenjem Hrvatskog nacionalnog obrazovnog standarda (HNOS) u umjetničko i estetsko područje mijenja se metodički pristup tradicionalno koncipiranom nastavnom procesu. Promjene se zahtijevaju u svim etapama organiziranja odgojno-obrazovnog rada, od pripremanja i artikuliranja nastave do vrjednovanja. Novi kurikulum vizualno-likovnog odgoja i obrazovanja u osnovnoj školi temelji se na procesu istraživačkog učenja i stvaranja,¹² što iz temelja mijenja dosadašnji odgojno-obrazovni rad i tradicionalne uloge učitelja i učenika.

Nastavne teme, obvezatne i izborne, izvode se u blok-satu u satnici od 35 sati godišnje, a odnose se na likovno područje crtanja, slikanja, grafike, mode-

¹¹ O konstruktivistički utemeljenoj nastavi likovne kulture vidi u: Pivac, D. (2004), Odnos učitelja i učenika u konstruktivistički utemeljenoj nastavi likovne kulture.

¹² Nastavni plan i program za osnovnu školu, str. 51.

liranja i građenja te dizajn funkcionalno povezujući sadržaje navedenih područja. Nastavna tema potencijalno sadrži dvije ili više nastavnih jedinica, tj. onoliko koliko je učitelju potrebno za obradu navedenih ključnih pojmova. Za obradu nastavnih tema navedeni su ključni pojmovi, očekivana obrazovna postignuća (kompetencije) te preporučena likovnoumjetnička djela koja zorno objašnjavaju likovni problem.

U planiranju i pripremanju nastavnih jedinica polazi se od učeničkih predznanja, pri čemu se očekuje korelativno integriranje nastavnih sadržaja iz više školskih predmeta (Efland, 2002.) s naglaskom na strukturalnoj korelaciji koja značajno olakšava učenje učenicima. Područje vizualno-likovnog odgoja i obrazovanja zahvalno je za uspostavljanje aktivnog strukturalnog odnosa s drugim školskim predmetima jer su ključni likovni pojmovi izrazito univerzalnog karaktera, primjerice struktura, kontrast, simetrija...

Budući da se nastava likovne kulture temelji na doslovnom opažaju, istraživanju neposredne okoline i umjetničkoga djela, stvaralačkoj preradi informacija, poticanju spoznajnih procesa, istraživanju i vrjednovanju,¹³ nastavni rad treba organizirati prema načelu učenja s visokim stupnjem aktiviranja učenika kroz izvođenje izravne i otvorene nastave, timske nastave, izvanučioničnih oblika nastave (terenska nastava) s visokim udjelom projektnog, skupnog i slobodnog rada. Učenje koje se temelji na usvajanju osjetilnog, osjećajnog, intelektualnog, praktičnog iskustva u nastavi, tzv. učenje činjenjem postaje danas dominantni način odgojno-obrazovnog rada. Takav oblik učenja prisutan je u nastavi likovne kulture jer se učenička spoznaja temelji na praktičnom rješavanju likovnog problema kroz različite oblike kreativnih igara i aktivnosti utemeljenih na strategiji sinektike (Tanay, 2003.). Učenici se uključuju u procese istraživanja, učenja kroz otkrića, pri čemu se potiče njihovo kreativno mišljenje ovisno o individualnim razlikama i sposobnostima. Model otvorene nastave, usmjerene na učenika, unatoč tome što automatski ne dovodi do boljih rezultata u učenju, jača samopouzdanje i samostalnost učenika te oni postaju aktivni sudionici odgojno-obrazovnog procesa (Meyer, 2005.).

Projektni rad u nastavi likovne kulture osobito je značajan jer se temelji na strukturalnoj korelaciji i problemskom pristupu ključnim pojmovima. Tijekom projektnog rada učenici usvajaju ključne pojmove istražujući ih u širem kontekstu, što uključuje neposrednu okolinu te je fokusirano na odabrano umjetničko djelo. Kroz projektni rad učenici dolaze do spoznaja samostalno, timski, tj. kooperativno (Marzano i sur., 2006.) te uz pomoć učitelja, pri čemu ih se osposobljava za samostalno istraživanje i cijeloživotno obrazovanje.

¹³ Nastavni plan i program za osnovnu školu, str. 51.

Navedene promjene u metodičkom pripremanju i izvođenju nastave likovne kulture odraz su Hrvatskog nacionalnog obrazovnog standarda u području vizualno-likovnog odgoja i obrazovanja. Prihvaćajući promjene i primjenjujući ih u nastavnom radu, učitelji stječu veliku slobodu samostalno i kreativno organizirajući nastavu, što je za njih izazov. U tradicionalnom poimanju učitelj je bio “posrednik znanja”, a danas se treba transformirati prema “savjetniku za učenje”. Među “novim ulogama” učitelja na prvom je mjestu preusmjeravanje poučavanja prema učenju, osposobljenost za rad s različitim učenicima (različite sposobnosti, posebne potrebe), nužnost sudjelovanja s drugim učiteljima, stručnim suradnicima i roditeljima, osposobljenost za refleksiju, istraživanje i evaluaciju vlastitoga rada (Razdevšek-Pučko, 2005.).

6. Zaključak

Suvremena nastava likovne kulture trebala bi težiti otvorenosti anticipirajući različite dimenzije otvorene nastave, pri čemu implementacija udžbenika u odgojno-obrazovni proces može pridonijeti promjeni dosadašnje učestale prakse dominantno frontalnog načina nastavnog rada.

Izmijenjena “filozofija” metodičkog pristupa očituje se u tome što ona više nije izravno poučavanje, vođenje, praćenje, prilaženje učitelja učeniku, nego je propitivanje i istraživanje učenika i učitelja u zajedničkom stvaralačkom procesu nastave zbog toga što se znanje, odnosno umijeća, tj. kompetencije koje se razvijaju tijekom nastave više ne tretiraju kao stanje, već se shvaćaju kao proces.

Unatoč činjenici da je udžbenik tradicionalno nastavno sredstvo i izvor znanja te što najčešće podržava neku koncepciju nastave koju preferira, sâm autor udžbenika ipak može utjecati na mijenjanje odgojno-obrazovnog procesa s aspekta učenja, pri čemu ga je nužno uskladiti s didaktičko-metodičkim projektima koji uključuju sve vrste i oblike učenja (kognitivno učenje, receptivno učenje, asocijativno učenje, heurističko učenje, problemsko učenje, projektno učenje, multimedijско učenje, tandemsko učenje, učenje u parovima...).

Literatura

- Bašić, S. (2006), Otvorena nastava kao teorijski konstrukt. *Pedagogijska istraživanja*, 3 (1), 21—32.
- Bežen, A. (2003), Proturječja suvremenog udžbenika. U: Vrgoč, H. (ur.), *Promjenama do uspješnog učenja i kvalitetne škole*. Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor, 61—78.
- Efland, A. D. (2002), *Art and Cognition/Integrating the Visual Arts in the Curriculum*. New York/Reston: Teachers College Press, Columbia University & National Art Education Association.

- Gardner, H. (2005), *Disciplinarni um: obrazovanje kakvo zaslužuje svako dijete: s onu stranu činjenica i standardiziranih testova*. Zagreb: Educa.
- Gardner, H. (2006), *Multiple Intelligences*. New York: Basic Books.
- Jurić, V. (2004), Može li udžbenik podr zati otvorenost nastave. U: Hala ev, S. (ur.), *Udžbenik i virtualno okruženje: zbornik radova sa znanstveno-stručnog skupa održanog 17. svibnja 2002. godine u školskoj knjizi*. Zagreb: Školska knjiga, 55—60.
- Marzano, R. J., Pickering D. J., Pollock, J. E. (2006), *Nastavne strategije: kako primijeniti devet najuspješnijih nastavnih strategija*. Zagreb: Educa.
- Meyer, H. (2005), * to je dobra nastava?* Zagreb: Erudita.
- Nastavni plan i program za osnovnu školu* (2006), Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske.
- Pivac, D. (2004), Odnos učitelja i učenika u konstruktivistički utemeljenoj nastavi likovne kulture. U: Bacalja, R. (ur.), *Dijete, odgojitelj i učitelj: zbornik radova sa znanstveno-stručnog skupa s međunarodnom suradnjom, Zadar—Preko, 21.—22. svibnja 2004. godine*. Zadar: Stručni odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja predškolske djece Sveučilišta u Zadru, str. 271—278.
- Pivac, D. (2007), *Katalog znanja iz likovne kulture — put prema novom kurikulumu likovnog odgoja i obrazovanja*. U: Bacalja, R. (ur.), *Prema novom kurikulumu u odgoju i obrazovanju: zbornik radova s međunarodnog znanstveno-stručnog skupa, Zadar—Benkovac, 20.—21. svibnja 2005. godine*. Zadar: Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja predškolske djece Sveučilišta u Zadru, 43—57.
- Razdev sek-Pučko, C. (2005), Kakvog učitelja/nastavnika treba (očekuje)  kola danas (i sutra)? *Napredak*, 146 (1), 75—90.
- Strategija za izradbu i razvoj nacionalnog kurikuluma za predškolski odgoj, opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje* (2007), Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske.
- Tanay, E. R. (2003), *Valovi boja: prirui nik za likovnu kulturu od 5. do 8. razreda osnovne  kole*. Zagreb: Školska knjiga.
- Žužul, A. (2007), *Udžbenik u nacionalnom kurikulumu*. U: Previšić, V. (ur.), *Kurikulum: teorije—metodologija—sadržaj—struktura*. Zagreb: Zavod za pedagogiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i  kolska knjiga, 413—423.

SIGNIFICANCE OF TEXTBOOKS IN ART CLASSES IN HIGHER GRADES OF ELEMENTARY SCHOOL

Dunja Pivac, senior lecturer
Art Academy, University of Split

Summary *In the Republic of Croatia, textbooks became compulsory for the subject of Art in higher grades of elementary school (from the 5th to the 8th grade) for the first time in the school year 2006/07. The appearance and use of art textbooks promotes the goals of the national curriculum and encourages the development of students' achievements and competences. In other words, it affects the realisation of the subject curriculum, the organisation of learning, the roles of students and teachers, and the overall school-work structure. In spite of the usual, traditional approach to the use of textbooks in art classes, it is expected that the introduction and use of textbooks in the teaching of this subject at the beginning of the 21st century will contribute to the progress of the educational process from the perspective of modern, psychological and didactic understandings, and to the realisation of various teaching methods, forms and strategies known under the common name of open class.*

Key word: *textbook, teaching art, learning, open class.*
